

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS jr EN JAC. P. THIJSSE

Verblijfplaatsen van Koolmees, Pimpelmees en Merel

D. M. DE VRIES en
G. DE VRIES-SMEENK.

In ons stukje „De moderne Merel” (D.L.N., 69, 12, p. 285-287) hebben we het licht laten vallen op de vergaande aanpassing van de Merel aan de menselijke samenleving. Niet alleen in de winter, maar zelfs in het broedseizoen overtreft het aantal Merels der woongebieden gemiddeld duidelijk dat van de bossen. In het bijzonder staan in dit opzicht de villaparken met veel gazons onbedreigd aan de top.

Hoever staat het nu met de aanpassing van de algemene mezesoorten Koolmees en Pimpelmees, die de mens toch ook alles-

behalve mijden? Ter globale beantwoording van deze vraag maken we gebruik van de uitkomsten van onze eenmalige tellingen langs 2-km-transsecten door de grovere landschapstypen (1961 tot 1963) en in 10-ha-blokken van fijnere landschapseenheden (vanaf 1963), welke laatste in samenwerking met het RIVON verricht worden. In de volgende staatjes worden steeds de gemiddelde aantallen vogels, welke per transect of blok gezien of (en) gehoord werden, in afgeronde getallen vermeld. Tussen haakjes vindt men de aantallen transecten of blokken, waaruit

Fig. 1. Slootje met knotwilgen in boomgaardgebied bij Zetten (Betuwe).

deze gemiddelden berekend zijn. Allereerst dan de uitkomsten van het 2-km-transsect-onderzoek in het broedseizoen:

	Bos (19)	Boomgaard- gebied (16)	Woon- gebied (13)
Merel	17	14	33
Koolmees	9	3	7
Pimpelmees	4	2	3

In het broedseizoen gemiddeld dus niet meer Koolmezen en Pimpelmezen in woon-gebieden dan in bossen, zulks in tegen-stelling tot de Merel. Het geringe aantal

mezen in de boomgaardgebieden geeft, in verband met het herhaalde gebruik van in-sekticiden, te denken. Bovendien lijken er in het broedseizoen ongeveer tweemaal zo-veel Koolmezen te zijn als Pimpels. Ver-volgens de uitkomsten van het 2-km-trans-sect-onderzoek in de winter:

	Bos (25)	Boomgaard- gebied (13)	Woon- gebied (12)
Merel	4	12	18
Koolmees	10	6	13
Pimpelmees	5	4	6

In de winter dus een sterkere hang van de Merel naar boomgaarden (afgeval-
len appels en peren!) en woongebieden dan
in het broedseizoen, heel begrijpelijk. In
dit opzicht is er voor de betrokken mezen
slechts sprake van tendensen, tegenge-
steld verlopend in broedseizoen en winter.

In het geheel meer mezen in de winter dan
in het broedseizoen, voor boomgaarden en
woongebieden zelfs dubbel zoveel. (Mezen
laten ook de vruchten, in het bijzonder de
pitten, niet ongemoeid.) Ten slotte ook in

de winter tweemaal zoveel Koolmezen als
Pimpels.

Nu de fijnere gegevens van het 10-ha-
blokonderzoek in de winter:

	Lorken- bos (8)	Boomgaard (6)	Plattelands- buurt (39)	Villa- wijk (35)
Merel	0	10	7	26
Koolmees	1	4	4	17
Pimpelmees	27	2	2	5

Behalve aan Merels zijn de villawijken
's winters ook rijk aan Koolmezen. De
Pimpelmezenstand is er echter nog geen

Fig. 2. *Lorkenbos bij Hoenderloo.*

derde van die der Koolmezen, een ongunstiger verhouding dus dan voor het woongebied in zijn geheel. Dit is niet verwonderlijk, want in een villawijk hangen over het algemeen niet alleen veel nestkasten, maar er wordt ook braaf gevoerd. De Koolmezen dulden de Pimpels vaak noch bij nestkast noch bij voertafel. Een en ander moet ook gevolgen hebben voor de bezetting van nabij liggende bossen door wel doorvoede Koolmezen in het broedseizoen. Maar gelukkig voor de Pimpel heeft deze in het ongunstige jaargetijde „natuurlijke” uitwijkmogelijkheden, zoals duidelijk uit de eerste kolom van voorgaand staatje naar voren komt. In bossen of in groepjes van *Larix* kan men 's winters grote troepen Pimpelmezen aantreffen, ijverig bezig de takjes af te zoeken. Dat doen zij ongetwijfeld niet uit tijdverdrijf. Op de knoppen van de Lork bevinden zich dan namelijk meermalen veel rupsjes van het Larixmotje (*Coleophora laricella* H.B.).

veilig opgeborgen in kokertjes. In het daarop volgende voorjaar doen deze rupsjes veel kwaad aan de jonge naalden van *Larix*-soorten. Nuttig werk dus van onze blauwe mees! De opvallende voorkeur van de Pimpel voor *Larix* blijkt nog eens overduidelijk uit de volgende gemiddelde aantallen per 10 ha voor verschillende soorten boomgroei: dennbos (18) 5,6; sparrenbos (6) 1,2; lorkenbos (8) 27,0; berkenbos (6) 2,2; eikenbos (12) 3,1; beukenbos (6) 2,2; boomgaard (6) 1,8 en park (18) 2,1. Hiermede is nog niet alles gezegd over de nuttigheid van de Pimpel. Hoewel wij hiervan tot nu toe geen cijfers hebben per 10-ha-blok, is wel bekend, dat men 's winters vaak Pimpelmezen in het Riet kan aantreffen. Drs. J. H. Mook heeft aangetoond, dat het deze vogels hierbij te doen is om de cocons van de eveneens schadelijke Rietvlieg (*Lipara lucens* Meig.), die in het Riet spoel- of sigaarvormige gallen veroorzaakt.

Twée hoogwatertellingen in de Dollart

L. ZWARTS.

(N.J.N.-Vogelwerkgroep)

We zijn overgegaan tot publikatie van deze twee tellingen, omdat de Dollart door inpolderingsplannen wordt bedreigd en nog niet algemeen beseft wordt, welk belangrijk natuurgebied hier ernstig aangetast dreigt te worden. In „N.B.-Natuurbescherming” (dec. 1966) geeft Joop Smitenberg een kort overzicht van deze inpolderingsplannen, waarvan hier het volgende resumé.

In verband met de slechte waterstaatkundige situatie in Oost-Groningen, ontstonden er enkele plannen om tot een oplossing

te komen van dit probleem. Er waren twee mogelijkheden om een betere afwatering te bereiken: of een sterk gemaal bij Nieuw-Statenzijl, of een afwateringskanaal naar dieper water, met name naar de Punt van Reide. Het tweede plan bracht met zich mee de aanleg van een dijk langs dat kanaal en de inpoldering van het zo van open zee afgesloten deel van de Dollart; door dit kanaal wat breder en dieper te maken zou het voor de scheepvaart geschikt gemaakt kunnen worden. Intussen is de ministeriële beslissing gevallen en be-